

The Athens Review

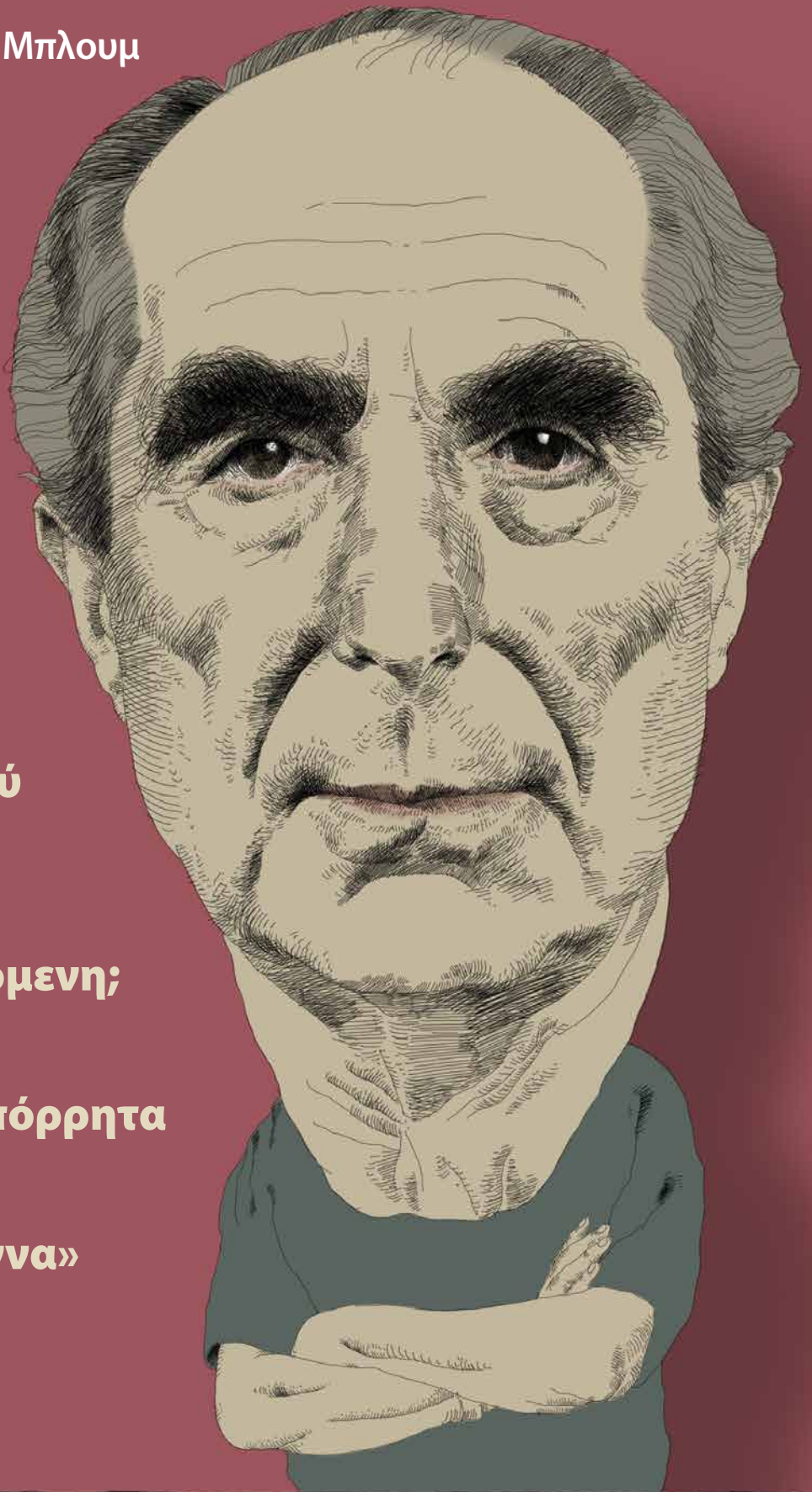
Αθηναϊκή Επιθεώρηση του Βιβλίου

of books

Νοέμβριος 2018 • έτος 10ο - τεύχος 100 - τιμή 5€

ΦΙΛΙΠ ΡΟΘ

Φρανκ Κέρμοντ, Ντάνιελ Μέντελσον, Χάρολντ Μπλουμ

ARB: Έτος 10ο, τεύχος 100ό

Δημήτρης Χαντζόπουλος

Ως εδώ η δίωξη της ARB!

Σταύρος Θεοδωράκης

Τι έπαθε ο ποιητής Βωδελαίρος!

Μαρία Παπαδήμα

Επανεφεύρεση του φιλελευθερισμού

Ολόκληρο το Μανιφέστο του «Economist»

Η Μεγάλη Ύφεση του 2007-2009

Τι μάθαμε για την «Ενδεχόμενη» Επόμενη;

Γιάννης Μ. Ιωαννίδης

Ελευθερία του λόγου και Κρατικά απόρρητα

Παναγιώτης Τσιάλας

Εικαστικό ταίρι στην «Πάπισσα Ιωάννα»

Αλέξης Πολίτης

Ρίτσαρντ Κλογκ

Ιωάννης Δ. Στεφανίδης

Κυριάκος Μητσοτάκης

**«Ντροπή για την Ελληνική Δημοκρατία
η καταδίωξη της Athens Review»**

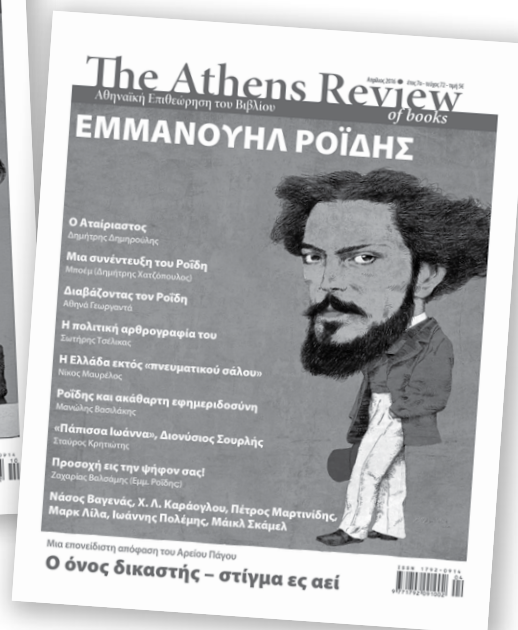
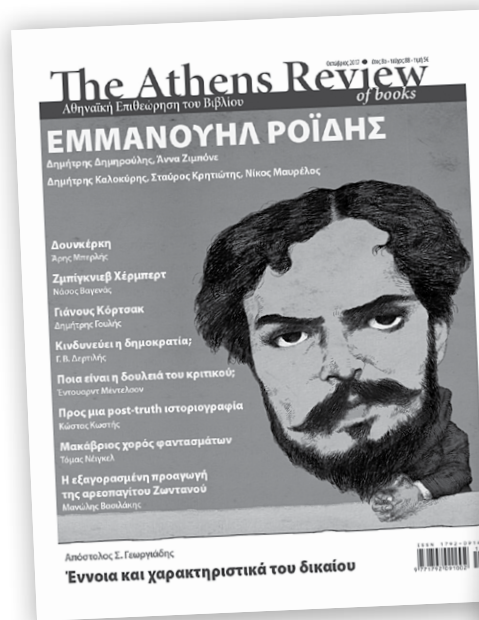
Ντροπή για την Ελληνική Δημοκρατία η καταδίωξη της Athens Review of Books

Ο Πρόεδρος της ΝΔ Κυριάκος Μητσοτάκης για το 100ό τεύχος

Παρακολουθώ το περιοδικό The Athens Review of Books από τα πρώτα τεύχη του. Κάθε φορά που το διαβάζω δυσκολεύομαι να πιστέψω ότι κυκλοφορεί κάθε μήνα, στη μικρή ελληνική αγορά, ένα τέτοιας ποιότητας έντυπο. Το ελληνικό αντίστοιχο του The New York Review of Books -με το οποίο άλλωστε συνεργάζεται- κατέκτησε μια ξεχωριστή θέση στα ελληνικά γράμματα και έντονη παρουσία στον χώρο της διακίνησης των ιδεών, όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και διεθνώς. Τώρα, στο κατώφλι 10 χρόνων κυκλοφορίας του, με υπό έκδοση το 100ό τεύχος του, έχει πλέον κατακτήσει όχι μόνο διεθνές κύρος, αλλά και μια πανευρωπαϊκή αρνητική πρωτοτυπία: κινδυνεύει να κλείσει διότι ο πρόσφατα αποπεμφθείς Υπουργός Εξωτερικών έβαλε σκοπό του να το εξοντώσει.

Με πρόσχημα μια επιστολή αναγνώστη που τον χαρακτήριζε φανατικό σταλινικό, ο κ. Ν. Κοτζιάς έσυρε το περιοδικό στα δικαστήρια ζητώντας «αποζημίωση» 250.000 ευρώ. Ως Υπουργός Εξωτερικών, επί 3,5 χρόνια χρησιμοποίησε με αθέμιτο τρόπο την κρατική εξουσία για την ιδιωτική του αντιδικία προκειμένου να συντρίψει το περιοδικό, με δικηγόρους τους Ι.Κ. Μαντζουράνη και Φ. Κρανιδιώτη. Μόλις πρόσφατα ωστόσο, ο διώκτης του περιοδικού ομολόγησε δημοσίως ότι «εθήτησε στον σταλινισμό», ενώ στην αγωγή του αυτό το θεωρούσε... συκοφαντία.

Ένα περιοδικό όπως το Athens Review of Books, επίλεκτο μέλος της Δημοκρατίας των Γραμμάτων, η πολιτεία θα έπρεπε να το στηρίζει, όχι να το τρομοκρατεί και να το καταδιώκει με αναίσχυντη χρήση των μηχανισμών του κράτους. Η Νέα Δημοκρατία και εγώ προσωπικά πιστεύουμε πως χωρίς ελευθερία του λόγου και του τύπου δεν υπάρχει δημοκρατία. Θα υπερασπιστούμε την ελευθερία του τύπου και ειδικότερα ένα περιοδικό που τιμά τα ελληνικά γράμματα. Ήδη φέραμε το θέμα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Και αν χρειαστεί θα το ξαναφέρουμε στην Ολομέλεια. Η καταδίωξη της Athens Review of Books είναι ντροπή

για την Ελληνική Δημοκρατία. Πρέπει εδώ και τώρα να τελειώσει. Αν συνεχιστεί, υπεύθυνη θα είναι η κυβέρνηση.

Εύχομαι στην Athens Review of Books να συνεχίσει τις επιτυχίες, να θέτει πάντα ψηλότερα τον πήχη της ποιότητας και να χιλιάσει τα τεύχη της!

Σταύρος Θεοδωράκης: να σταματήσουμε την παράλογη και εκδικητική βία

Μετά από 100 τεύχη Athens Review of Books μπορούμε να μιλήσουμε με ββαιότητα για ένα φιλελεύθερο εκδοτικό φαινόμενο που προσφέρει πολλά στην κριτική σκέψη, τη γνώση και τον διάλογο. Δεν έκανε εκπώσεις στην ποιότητα, συγκέντρωσε σημαντικούς Έλληνες και πολλούς διαπρεπείς ξένους διανοούμενους και αυτά είναι μόνο καλά όταν μάλιστα σκεφθεί κανείς ότι ο τόπος μας λυμάνεται κατά εποχές από δημαγωγούς και συντηρητικές μέχρι και ψεκασμένες θεωρίες.

Ποιος μπορεί να αγνοήσει τόσα πρω-

τότυπα και υψηλής ποιότητας αφιερώματα σε Έλληνες και ξένους συγγραφείς και στοχαστές; Μια μαχητική φωνή για τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας, και ανυποχώρητη στις μάχες για την ελευθερία της έκφρασης, για την ελευθεροτυπία, για κράτος δικαίου, τον πυρήνα δηλαδή της φιλελεύθερης δημοκρατίας.

Το Ποτάμι από την αρχή, επανειλημμένα και χωρίς αμφιταλαντεύσεις έχει καταδικάσει την δικαστική καταδίωξη της Athens Review of Books από κυβερνητικούς αξιωματούχους.

Πρέπει να σταματήσουμε αυτή την παράλογη και εκδικητική συμπεριφορά που έχει ως στόχο να φιωθεί μια ανεξάρτητη «ενοχλητική» φωνή. Ο κυβερνητικός συνασπισμός των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ έχει τεράστιες ευθύνες που ενθαρρύνει και ενισχύει ποικιλοτρόπως τέτοιου τύπου διώξεις. Ο ευρωβουλευτής του Ποταμιού Μίλτος Κύρκος έφερε πρόσφατα το θέμα και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Θα επιμείνουμε λοιπόν. Για να υπάρξει γρήγορη απελευθέρωση από την ομηρεία. Για να κρατήσουμε στα χέρια μας εκατοντάδες ακόμη τεύχη της Athens Review of Books.

Άλλωστε τα πρώτα εκατό ήταν δύσκολα!

Εανά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο η υπόθεση διώξεων της ARB Νέα ερώτηση προς την Κομισιόν, από τους Μιλτιάδη Κύρκο και Μαρία Σπυράκη

Θέμα: Προστασία της ελευθεροτυπίας
στην Ελλάδα

Ο Έλληνας πρώην Υπουργός Εξωτερικών άσκησε αγωγή εναντίον του περιοδικού «Athens Review of Books» για συκοφαντική δυσφήμιση ζητώντας 250.000 ευρώ. Ο Ν. Κοτζιάς, επί χρόνια ανώτερο στέλεχος και στενός συνεργάτης του ΓΓ του ΚΚΕ, συγγραφέας ιδεολογικού βιβλίου σε συνεργασία με εξέχοντα στελέχη του καθεστώτος της Ανατ. Γερμανίας και προπαγανδιστής του Γιαρουζέλσκι, εθίγη επειδή χαρακτηριζόταν σε επιστολή αναγνώστη ως «γκαουλάιτερ του σταλινισμού». Οι δικαστές ικανοποίησαν τον Υπουργό Ν. Κοτζιάς. Ο Υπουργός Ν. Κοτζιάς, στη συνέχεια, στράφηκε εναντίον του περιοδικού, για τον προφανή λόγο ότι του ασκούσε πολιτική κριτική, και προχώρησε από τον Ιούλιο 2017 σε δέσμευση των λογαριασμών των εκδοτών και των εσόδων του περιοδικού από το πρακτορείο διανομής τύπου.

1. Θεωρεί η Επιτροπή ότι η ποινικοποίηση από την πολιτική ηγεσία της έκφρασης πολιτικής κριτικής συνάδει με την ελευθερία του Τύπου;
2. Ποια η θέση της Επιτροπής στη δυνατότητα που δίνει η ελληνική νομοθεσία σε πολιτικούς να ασκούν συστηματικά αγωγές αποζημίωσης κατά εντύπων, ζητώντας αναντίστοιχα υψηλά ποσά ως αποζημίωση;
3. Αντιμετωπίζει η Επιτροπή το ενδεχόμενο η εν λόγω, αλλά και παρόμοιες υποθέσεις, να εκφοβίζουν τον Τύπο, όταν μάλιστα συνεπικουρούνται από δικαστικές αποφάσεις, που στη συνέχεια καταπίπτουν στο ΕΔΔΑ;

25 Οκτωβρίου 2018

Μιλτιάδης Κύρκος
Μαρία Σπυράκη

Έτος 10ο, τεύχος 100ό

«**Ε**σύ θα διαρκέσεις, είσαι φτιαγμένος από γράμματα», έγραφε ο ισραηλινός ποιητής Χαϊμ Γκούρι. Με αυτή τη αντίληψη του κόσμου ξεκινήσαμε πριν από 10 χρόνια και μ' αυτήν συνεχίζουμε. Σ' αυτά τα χρόνια δεν υποστείλαμε τη σημαία της ποιότητας, της ευθύτητας, της σαφήνειας και του πραγματικά κριτικού λόγου. Δεν θα κουραστούμε να επαναλαμβάνουμε τη φράση που γράψαμε στην «ταυτότητα» της ARB στην ιστοσελίδα μας, ότι «αν υπήρχε πραγματική κριτική στη χώρα μας όλοι θα (αναγκαζόμασταν να) ήμασταν καλύτεροι». Ούτε θα κουραστούμε να διακηρύσσουμε ότι «Το μόνο πράγμα που είναι χειρότερο από μια ηλίθια κακή κριτική είναι μια ηλίθια καλή κριτική».

Αυτό το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας γράφει: «έτος 10ο, τεύχος 100ό». Δεν θα πανηγυρίσουμε ούτε θα καταφύγουμε σε περιαυτολογίες. Το πρώτο τεύχος μας ήταν αφιερωμένο στον Φίλιπ Ροθ. Σήμερα, στο 100ό τεύχος, δημοσιεύουμε πάλι ένα αφιέρωμα στον μεγάλο συγγραφέα, γραμμένο από σημαντικούς κριτικούς: Φρανκ Κέρμοντ, Ντάνιελ Μέντελσον, Χάρολντ Μπλουμ. Μια σύγκριση των δύο αφιερωμάτων δείχνει από πού ξεκινήσαμε και πώς εξελιχθήκαμε· η διαδρομή μας είναι καταγεγραμμένη μέσα σ' αυτά τα 100 τεύχη και στους διαρκείς αγώνες μας για ελευθερία του λόγου. Για την πληρότητα του αφιερώματος, δημοσιεύουμε στην ιστοσελίδα του περιοδικού ένα σημαντικό άρθρο του νομπελίστα Τζ. Μ. Κουτσί για τον Φίλιπ Ροθ, το οποίο είχαμε δημοσιεύσει στην ARB τον Δεκέμβριο του 2010, σε μετάφραση της Αθηνάς Δημητριάδου, μεταφρασμένο εκ νέου. Παραθέτουμε μάλιστα και τις δύο μεταφράσεις, προΐοντα αγάπης για τους δυο σπουδαιούς συγγραφείς και φυσικά ευσυνειδησίας και μόχθου. (Σε επόμενο τεύχος θα δημοσιεύσουμε ακόμη ένα σπουδαίο δοκίμιο του Κουτσί για τον Ροθ).

Στις σελίδες που ακολουθούν θα βρείτε επίσης ένα δείγμα κριτικού λόγου –όπως τον εννοούμε εμείς– σχετικά με μια πρόσφατη έκδοση του Μπωντλαίρ. Γιατί υπάρχουμε για να παραβιάζουμε τον

Ανατολικό Κανόνα: για να σεβόμαστε τον Δυτικό και να παραβιάζουμε τις «αλήθειες» του Νεοελληνικού.

Αλλά επειδή δεν είμαστε αμιγώς «λογοτεχνικό περιοδικό», όπως επιμένουν πολλοί άσπονδοί φίλοι μας να επισημιάζουν νοθετώντας μας: «μην νοθεύετε τον λογοτεχνικό χαρακτήρα του», δημοσιεύουμε στο παρόν κομβικό τεύχος την επιβλητική σύνθεση «Πώς αντιμετωπίστηκε η Μεγάλη Ύφεση του 2007-2009 και τι μάθαμε για την “Ενδεχόμενη” Επόμενη;». Δεν χρειάζεται να πούμε πόσο απεχθανόμαστε τον παράσιτο «κριτικό» και «παρουσιαστή» Βασίλη που καθόταν φρόνιμα, αν και προ πολλού αυτός, διορατικότατα, φρόντισε να μεταλλαχθεί προσαρμοζόμενος στους καιρούς: «Βασίλη, πούλα φούμαρα να γίνεις νοικοκύρης». Οι άνθρωποι που εκδίδουν την ARB δεν είχαν ποτέ σκοπό

τους να καταντήσουν τέτοιοι νοικοκύρηδες.

Κι ακόμη πιο προκλητικά, δημοσιεύουμε ολόκληρο το φιλελεύθερο έπος του *Economist*, ένα Μανιφέστο για την επανίδρυση του Φιλελευθερισμού. Η *Athens Review of Books* θεωρεί ότι η σπουδαιότητα αυτού του δοκιμίου είναι τέτοια ώστε να δικαιολογεί όχι μόνο την εξ ολοκλήρου μετάφρασή του στα ελληνικά, αλλά και την έναρξη από τις στήλες της ενός ευρύτερου διαλόγου στα πλαίσια του οποίου θα κληθούν να πάρουν θέση επιστήμονες, διανοούμενοι και πολιτικοί από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Αλήθεια, αν δεν το έκανε η ARB, τότε ποιος;

Ο αξέχαστος φίλος Άρης Μπερλής συνήθιζε να λέει πως «η ζωή είναι πάντα επικίνδυνη». Το ότι κυκλοφορεί ένα τόσο ανεξάρτητο και φιλελεύθερο

περιοδικό στην Ελλάδα αποδείχθηκε όντως εξαιρετικά επικίνδυνο για μας. Πολλά από αυτά τα 100 τεύχη εκδόθηκαν σε καθεστώς κρατικής τρομοκρατίας με συνεργούς του δώκτη μας δικαστές, επιλήσμονες του όρκου τους. Θέλησαν να μας κλείσουν. Κρατούν δεσμευμένους τους λογαριασμούς μας εδώ και 15 μήνες. Το (παρα)κράτος τους κατέστρεψε την ιστοσελίδα μας. Φτιάξαμε νέα, καλύτερη. Δεν θα τα καταφέρουν, όσο εκκωφαντική και αν είναι η Σιωπή των Άλλων. Ήδη δυο ερωτήσεις προς την Κομισιόν έχουν κατατεθεί στο Ευρωκοινοβούλιο σχετικά με τις διώξεις εις βάρος της ARB, του ευρωβουλευτή Κώστα Χρυσόγονου και στη συνέχεια των Μιλτιάδη Κύρκου και Μαρίας Σπυράκη. Επί του πιεστηρίου, κυριολεκτικώς, πληροφορηθήκαμε ότι κατατέθηκε και τρίτη ερώτηση από τον ευρωβουλευτή Νίκο Ανδρουλάκη, την οποία θα δημοσιεύσουμε στην ιστοσελίδα μας.

Όπως τονίζει στη δήλωσή του για τα 100 τεύχη μας ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας Κυριάκος Μητσοτάκης: «*Η καταδίωξη της Athens Review of Books είναι ντροπή για την Ελληνική Δημοκρατία*». Το έχουμε ξαναπεί: συνεχίζουμε απροήττω γλώσση. Ο αγώνας μας είναι για ελευθερία και δικαιοσύνη ενάντια στο Κράτος Αδίκου. Ενάντια στη Λεγεώνα της Σιγής.

Κι όπου και αν μας βρίσκει το Κακό μνημονεύουμε Εμμανουήλ Ροΐδη, το σύμβολο της διαρκούς πάλης για μια Ελλάδα που πολιτισμικά θα ανήκει στην Ευρώπη: *‘Η πάλη ἔσται μακρὰ καὶ πεισματώδης μέχρις οὗ κατορθωθῇ ἡ κοινωνικὴ μετάθεσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Εὐρώπην*.

Αυτή βέβαια η μάχη είναι χαμένη, και το ξέρουμε, όπως το ήξερε κι ο Ροΐδης. Αλλά εμείς ανήκουμε και ανήκαμε πάντα στην Ευρώπη. Ακόμη κι όταν η Ευρώπη ήταν ιδέα ή νησί.

Όμως θα διαρκέσουμε: γιατί η *Athens Review of Books* είναι φτιαγμένη από γράμματα. Γραμμένα από τις πιο καλές και έντιμες πένες.

Και τρίτη ερώτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την ARB

Τρεις διαφορετικές ερωτήσεις κατέθεσαν έλληνες ευρωβουλευτές προς την Κομισιόν: ο Κώστας Χρυσόγονος, οι Μιλτιάδης Κύρκος και Μαρία Σπυράκη (κοινή ερώτηση) και, τέλος, ο Νίκος Ανδρουλάκης. Η ερώτησή του είναι η ακόλουθη:

Ο κ. Κοτζιάς, πρώην Υπουργός Εξωτερικών, είχε καταθέσει αγωγή εναντίον του περιοδικού «Athens Review of Books» για συκοφαντική δυσφήμιση. Η αγωγή που συζητήθηκε στο Εφετείο και στον Άρειο Πάγο, κατά τη διάρκεια της θητείας του κ. Κοτζιά στο Υπουργείο Εξωτερικών, ζητούσε αποζημίωση 250.000 ευρώ καθώς το περιοδικό είχε δημοσιεύσει επιστολή αναγνώστη, την οποία δεν είχε λογοκρίνει, και η οποία αποκαλούσε τον κ. Κοτζιά «παλιό γκαουλάιτερ του σταλινισμού» και «υμνητή του Χόνεκερ».

Οι αποφάσεις ικανοποίησαν τον κ. Κοτζιά και του επιδίκασαν αποζημίωση 24.750 ευρώ παράλο που επρόκειτο για καθαρά πολιτικό χαρακτηρισμό.

Ενώ οι εκδότες του περιοδικού προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), ο πρώην Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών στράφηκε εναντίον του περιοδικού, και προχώρησε από τον Ιούλιο 2017 έως και σήμερα, σε δέσμευση των προσωπικών λογαριασμών των εκδοτών καθώς και των εσόδων του περιοδικού από το πρακτορείο διανομής τύπου, επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο το κλείσιμο του περιοδικού.

Θεωρεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι το υπάρχον νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα για το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης που ουσιαστικά ποινικοποιεί την έκφραση γνώμης και την πολιτική κριτική είναι συμβατό με το δικαίωμα στην ελευθερία του τύπου, ιδιαίτερα όταν πολλές από τις σχετικές δικαστικές αποφάσεις καταπίπτουν στο ΕΔΔΑ;

Νίκος Ανδρουλάκης

5 Νοεμβρίου 2018

— *The Athens Review of Books*

ALEKSANDR SOLZHENITSYN

100 ΤΕΥΧΗ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ
ΤΟΥ ΙΒΑΝ ΝΤΕΝΙΣΟΒΙΤΣ

JEROME JEROME

100 ΤΕΥΧΗ
ΣΕ ΜΙΑ ΒΑΡΚΑ
ΧΩΡΙΑ Ο ΣΚΥΛΟΣ

JULES VERNE

100 ΤΕΥΧΗ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

ΕΚΑΤΟ ΤΕΥΧΗ
ΜΟΝΑΞΙΑΣ

